

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3047/23 ze dne 9. 1. 2024

Nedostatečné odůvodnění usnesení zamítajícího žádost o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Daniely Zemanové a soudců Tomáše Lichovníka a Jiřího Zemánka (soudce zpravodaje), o ústavní stížnosti stěžovatele A. K., Vazební věznice, P. O. BOX 5, Praha 4 - Pankrác, zastoupeného JUDr. Anitou Pešulovou, advokátkou, sídlem Rumunská 1798/1, Praha 2 - Nové Město, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. října 2023 č. j. 67 To 279/2023-232, za účasti Městského soudu v Praze jako účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 3. října 2023 č. j. 67 To 279/2023-232 bylo porušeno základní právo stěžovatele zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. října 2023 č. j. 67 To 279/2023-232 se ruší.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí s tvrzením, že jím bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z obsahu spisu Obvodního soudu pro Prahu 4 (dále jen "obvodní soud") sp. zn. 37 PP 27/2023 se podává, že stěžovatel byl rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 3. 2022 č. j. 2 To 32/2021-6868 uznán vinným ze spáchání zvlášť závažného zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. zákoník"), dílem dokonaným, dílem ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 téhož zákona a dílem ve stádiu přípravy podle § 20 odst. 1 téhož zákona a podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 45 odst. 1 téhož zákona mu byl uložen společný trest odnětí svobody v délce trvání šesti roků a šesti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Současně mu byl podle § 73 odst. 1 a 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu a prokuristy v obchodních společnostech a družstvech, včetně jejich zastupování na základě plné moci nebo jiné smlouvy umožňující jednat jménem nebo na účet obchodní společnosti, v trvání devíti roků. Do výkonu trestu nastoupil dne 23. 4. 2021 a v současné době ho vykonává ve Vazební věznici Praha Pankrác.

3. Dne 3. 7. 2023 byla obvodnímu soudu postoupena žádost stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody odůvodněná názorem, že dalšího výkonu trestu u něj není zapotřebí. Je si vědom skutků, pro něž byl odsouzen, v rámci sebereflexe nikdy nežádal o přearažení do věznice mírnějšího typu. Ve výkonu trestu nebyl nikdy napomenut ani trestán, příkladně vycházel jak s ostatními odsouzenými, tak s příslušníky Vězeňské služby. Přiměřeně svému věku a zdravotnímu stavu se zapojil do aktivit ve věznici, byl 1x kázeňsky odměněn, více odměn nezískal pouze v důsledku svého zdravotního stavu. V rámci kvartálního hodnocení byl vždy hodnocen kladně. Je zařazen v první prostupné skupině vnitřní diferenciaci. Vychoval dvě děti, má zajištěno bydlení, s rodinou je v pravidelném kontaktu.

4. Usnesením obvodního soudu ze dne 3. 8. 2023 č. j. 37 PP 27/2023-206 byl stěžovatel podle § 88 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku za použití § 331 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. řád") podmíněně propuštěn z výkonu společného trestu odnětí svobody, přičemž mu byla podle § 89 odst. 1 tr. zákoníku stanovena zkušební doba v trvání pěti roků. Obvodní soud po provedeném dokazování zohlednil skutečnost, že stěžovatel dobrovolně nastoupil do výkonu trestu a že je v celém jeho průběhu hodnocen pozitivně, plní všechny své povinnosti a je zařazen v první prostupné skupině vnitřní diferenciaci. Byl sice jen jedenkrát kázeňsky odměněn, ale s ohledem na jeho věk, zdravotní stav a umístění na oddíle trvale pracovně nezařaditelných lze podle názoru obvodního soudu i tuto jedinou odměnu považovat za do značné míry mimořádnou. Ve výkonu trestu je poprvé a do prostředí věznice se dostal již v pokročilém věku. Má stabilní a široké rodinné zázemí, do něhož se bude vracet. S ohledem na nadprůměrný starobní důchod a podporu rodiny je minimální riziko, že by si chtěl obstarávat prostředky k obživě trestnou činností. Rovněž věznice na základě psychologického posouzení hodnotí prognózu resocializace stěžovatele jako příznivou, přičemž stěžovatel prošel v prostředí věznice potřebnou sebereflexí i stran trestné činnosti, pro niž byl odsouzen. S přihlédnutím ke všem uvedeným skutečnostem obvodní soud shledal splnění zákonných podmínek pro podmíněné propuštění, přičemž stanovil zkušební dobu odpovídající závažnosti trestné činnosti, pro kterou byl stěžovatel odsouzen.

5. Ke stížnosti Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 (dále jen "obvodní státní zastupitelství") Městský soud v Praze (dále jen "městský soud") napadeným usnesením, vydaným v neveřejném zasedání, podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu rozhodnutí obvodního soudu zrušil a sám rozhodl tak, že žádost stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zamítl. V souladu s judikaturou Ústavního soudu konstatoval, že na podmíněné propuštění neexistuje zákonný nárok. Poukázal na to, že

stěžovatel se sice ve výkonu trestu chová bezproblémově a účel trestu tedy začíná plnit svůj účel, nicméně jeho hodnocení není nadprůměrné, když byl pouze 1x kázeňsky odměněn, což není nikterak nadstandardní výkon, který by již svědčil o jeho polepšení. Shledal poněkud zavádějící postoj stěžovatele k trestné činnosti zvláště závažného charakteru, pro kterou byl odsouzen, který nesvědčí o jeho sebereflexi a náhledu na to, co se spolupachateli způsobil. Vzhledem k tomu není podle názoru městského soudu splněna ani podmínka prognózy řádného vedení života stěžovatelem v budoucnu. Uzavřel, že bude na stěžovateli, aby vynikajícím, nikoliv toliko bezproblémovým chováním ve výkonu trestu, získáním většího počtu odměn a zejména projevem skutečné sebereflexe prokázal polepšení, aby bylo možno jeho případně nové žádosti vyhovět.

II.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel namítá, že stížnostní soud, který na rozdíl od soudu prvostupňového neshledal splnění podmínky polepšení ani podmínky prognózy vedení řádného života, se dopustil v řízení závažných vad, které měly za následek porušení jeho ústavně zaručených základních práv. Poukazuje na své přeražení do první prostupné skupiny vnitřní diferenciací a na to, že jeho hodnocení zpracovávala Vazební věznice Praha Pankrác, v níž byl pouhé čtyři měsíce před možností podání žádosti o podmíněné propuštění, a kam byl přerazen ze zdravotních důvodů. I přesto považuje zpracované hodnocení za pozitivní. Posoudil-li městský soud k jeho tíži pouze jednu získanou odměnu, poukazuje na to, že počet odměn nemohl ovlivnit, ačkoliv se snažil ze všech sil, a to s ohledem na svůj zdravotní hendikep, kvůli němuž nemůže být pracovní zařazen a tedy odměněn. Stížnostní soud také zcela odhlédl od toho, že stěžovateli byl od 8. 3. 2023 stanoven minimální program zacházení.

7. Pokud městský soud označil za problematický postoj k trestné činnosti, stěžovatel namítá, že vytrhl z kontextu jeho výpověď z veřejného zasedání. Poukazuje na nález Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. III. ÚS 2204/17 (N 24/92 SbNU 258) zdůrazňující rozlišení procesního institutu doznání a hmotněprávního polepšení. Vyslovuje přesvědčení, že městský soud nepřihlédl ani k dalším skutečnostem, které vyznívají v jeho prospěch, zejména to, že se do výkonu trestu dostal v pokročilém věku, že doposud vedl řádný život, že má stabilní rodinné, sociální i pracovní zázemí a že šlo o výjimečné selhání, které nikdy nebude opakovat. Podle jeho názoru městský soud zcela odhlíží od aktuálních závěrů Ústavního soudu a vychází z jeho starší judikatury, zdůrazňující podmíněné propuštění z výkonu trestu jako mimořádný zákonný institut. Poukazuje přitom zejména na právní východiska nálezu ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 (N 195/91 SbNU 411). Rozhodnutí městského soudu označuje za formalistické, nedostatečně odůvodněné a vnitřně rozporné.

III.

Výzva k vyjádření účastníka řízení a vedlejšího účastníka řízení

8. Ústavní soud vyzval účastníka řízení a vedlejšího účastníka řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili. Dané možnosti městský soud ani městské státní zastupitelství nevyužily. Městské státní zastupitelství se tím v souladu s poskytnutým poučením obsaženým ve výzvě vzdalo postavení vedlejšího účastníka.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo napadené rozhodnutí vydáno, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 téhož zákona).

10. Ústavní soud dospěl vzhledem k obsahu ústavní stížnosti k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

11. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a není další instancí v systému všeobecného soudnictví. Jeho cílem v řízení o ústavní stížnosti je výhradně přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ proto přísluší obecným soudům, což je výrazem jejich nezávislého soudního rozhodování (čl. 82 Ústavy). O zásahu Ústavního soudu do rozhodovací činnosti soudů lze uvažovat pouze za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod [srov. např. nález ze dne 30. 6. 2004 sp. zn. IV. ÚS 570/03 (N 91/33 SbNU 377)].

12. Povinností soudů i dalších orgánů veřejné moci je vykládat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod, což pro soudy výslovně vyplývá z čl. 4 Ústavy [srov. nález ze dne 31. 8. 2015 sp. zn. II. ÚS 1287/14 (N 159/78 SbNU 401)]. Při výkladu a aplikaci právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větech toho kterého předpisu, ale je v něm třeba vždy nalézat i zásady uznávané demokratickými právními státy [srov. nález ze dne 7. 5. 2009

sp. zn. I. ÚS 523/07 (N 113/53 SbNU 409)]. Obecné soudy jsou povinny primárně zajistit, aby v procesu před nimi a v jejich výkladu a aplikaci podústavního práva byla vždy přítomna spravedlnost [nález ze dne 16. 10. 2012 sp. zn. Pl. ÚS 16/12 (N 174/67 SbNU 115)].

13. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že městský soud na rozdíl od soudu obvodního při svém rozhodování nezohlednil, že byly splněny všechny tři kumulativně dané podmínky pro jeho podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

14. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu neexistuje ústavně zaručené právo na to, aby bylo vyhověno žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Posouzení splnění zákonných podmínek je věcí obecných soudů. Je tedy na nich, aby zkoumaly a posoudily, zda podmínky pro aplikaci tohoto institutu jsou dány a aby své úvahy v tomto směru přiměřeným způsobem odůvodnily. Ústavní soud zásadně respektuje takové nezávislé rozhodnutí obecných soudů; nicméně je povolán zasáhnout, vybočuje-li výklad obecných soudů ze zásad spravedlivého procesu [srov. nálezy ze dne 5. listopadu 2015 sp. zn. III. ÚS 599/14 (N 194/79 SbNU 207) či ze dne 3. ledna 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16 (N 4/84 SbNU 69), dostupné tak jako ostatní zde uvedená rozhodnutí Ústavního soudu na <https://nalus.usoud.cz/>]. Za takový exces lze považovat například rozhodování na základě zcela nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a opření rozhodnutí o informace z doby odsouzení stěžovatele [nález ze dne 22. března 2001 sp. zn. III. ÚS 611/2000 (N 51/21 SbNU 439)], posouzení zákonné podmínky prognózy vedení řádného života na svobodě na základě minulého chování stěžovatele, respektive okolností vztahujících se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu [nález ze dne 12. května 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10 (N 90/61 SbNU 405)] či porušení principu kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní [nález ze dne 4. října 2016 sp. zn. II. ÚS 2503/16 (N 185/83 SbNU 37)].

15. Nelze též pominout souvislost rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného s právem na osobní svobodu zaručeným čl. 8 Listiny, které je spolu s právem na život, právem na fyzickou integritu a soukromí a právem nebýt mučen či podroben krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení řazeno mezi nejdůležitější základní práva garantovaná českým ústavním pořádkem [nález ze dne 18. února 2003 sp. zn. II. ÚS 599/01 (N 19/29 SbNU 159)]. Zásahy do tohoto základního práva musí být činěny citlivě a přiměřeně a musí být řádně odůvodněné [nález ze dne 14. července 2020 sp. zn. III. ÚS 2987/19].

16. Ústavní soud posoudil v naznačeném rozsahu ústavní stížností napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť jím bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny.

17. Podmíněné propuštění z výkonu trestu je koncipováno jako mimořádný zákonný institut (nález sp. zn. III. ÚS 599/14). Mimořádnost podmíněného propuštění ovšem neznamená, že by snad soudy měly možnost libovolného rozhodování či že by se na toto rozhodování nevztahovala povinnost rozhodovat předvídatelně a přesvědčivě. V nálezu ze dne 28. listopadu 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 (N 195/91 SbNU 411) Ústavní soud zdůraznil, že mimořádným je institut podmíněného propuštění pouze v tom, že benevolencí státu odsouzený za určitých podmínek nemusí vykonat uložený trest celý. Mimořádnost daného institutu ale nespočívá v tom, že by soud měl možnost zamítnout žádost odsouzeného o podmíněné propuštění, naplnil-li odsouzený zákonná kritéria. Z požadavku právního státu vyplývá povinnost obecného soudu odsouzeného podmíněně propustit, pokud odsouzený splnil všechny zákonné podmínky.

18. Požadavek řádného odůvodnění soudního rozhodnutí slouží k omezení či vyloučení libovůle [nález ze dne 20. června 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257)] a k seznámení účastníků řízení s důvody, na kterých soud založil své rozhodnutí, a tedy zvýšení přesvědčivosti rozhodnutí [nález ze dne 13. srpna 2018 sp. zn. I. ÚS 3755/17 (N 135/90 SbNU 227)]. Požadavek náležitého odůvodnění soudního rozhodnutí je dále úzce spojen i s principy právní jistoty a předvídatelnosti práva; pouze kvalitně odůvodňovaná rozhodnutí omezují prostor pro případnou svévoli a zajišťují i podobné posuzování obdobných případů [nález ze dne 13. prosince 2016 sp. zn. II. ÚS 1189/15 (N 240/83 SbNU 739)].

19. Také v řízení o žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody jsou soudy povinny svá rozhodnutí řádně, přesvědčivě a logicky odůvodnit. Jak Ústavní soud připomněl již v nálezu sp. zn. III. ÚS 611/2000, v řízení je nezbytné opatřit dostatek aktuálních skutkových podkladů, z nichž je možno s co nejvyšší mírou pravděpodobnosti usoudit, zda a případně nakolik dosavadní výkon trestu splnil u odsouzeného svůj předpokládaný účel, byť vzhledem k povaze věci bude úsudek soudu v tomto ohledu vždy ohrožen jistým stupněm rizika nesprávnosti. Zásadně je třeba zjistit a zohlednit aktuální poznatky k osobnosti odsouzeného, stavu jeho nápravy a jeho možné vnitřní proměně (srov. nález ze dne 3. ledna 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16). Opatřené podklady soudy musí řádně zhodnotit; přitom jejich úvaha musí být věrohodná, logická a s dostatečnou oporou mimo jiné i v návrzích a podáních účastníků řízení [nález ze dne 28. června 2007 sp. zn. III. ÚS 290/06 (N 108/45 SbNU 459)]. Odůvodnění rozhodnutí musí účastníkům řízení umožňovat seznatelnost těch úvah soudu, jež byly relevantní pro výsledek řízení, a tím přezkoumatelnost soudního rozhodnutí z hlediska zákonnosti i věcné správnosti (nález ze dne 13. srpna 2018 sp. zn. I. ÚS 3755/17). Pokud obecné soudy uvedené povinnosti nesplní či pokud zjištěné relevantní skutečnosti řádně nezohlední, mohou porušit právo odsouzeného na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 611/2000, sp. zn. II. ÚS 2503/16 nebo sp. zn. I. ÚS 2201/16).

20. Ustanovení § 88 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku stanoví tři kumulativní podmínky, při jejichž splnění soud odsouzeného podmíněně propustí na svobodu. Ustanovení § 88 odst. 3 trestního zákoníku přidává k třem základním (obligatorním) podmínkám tři další faktory, které by měl soud vzít v úvahu v případě osob odsouzených za zločin: zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu, zda se pokusil odčinit následky svého činu a jak přistupoval k výkonu ochranného léčení, pokud jej vykonával.

21. Smysl institutu podmíněného propuštění spočívá v motivování odsouzeného, aby svým chováním a plněním svých povinností ve výkonu trestu prokázal polepšení. Bylo-li dosud odpykanou částí trestu již dosaženo účelu trestem sledovaného, je další výkon trestu nepotřebný a také neodůvodněný (nález sp. zn. II. ÚS 2503/16). Podmíněné propuštění v sobě navíc obsahuje nástroje pro pokračování procesu resocializace, protože je spojeno se stanovením zkušební doby, eventuálně též s vyslovením dohledu a s uložením přiměřených omezení a povinností (srov. § 89 odst. 2 trestního zákoníku). Hrozící "Damoklův meč" nařízení výkonu zbytku trestu dále snižuje riziko potenciální recidivy (nález sp. zn. III. ÚS 1735/10). Podmíněné propuštění ve správný čas, kdy již byl u odsouzených naplněn účel trestu a ještě nepřevážilo negativní působení vězeňského prostředí a pobytu v něm, tedy napomáhá skutečnému cíli výkonu trestu, jímž je náprava odsouzeného (nález sp. zn. I. ÚS 2201/16).

22. Podmínky podmíněného propuštění je vždy třeba interpretovat tak, že nelze judikatorně zcela vyloučit možnost podmíněného propuštění pro jakkoli definovanou skupinu odsouzených, a to ani u chronických recidivistů či pachatelů velmi závažné kriminality, pokud zákonodárce obecně připustil možnost podmíněného propuštění u všech odsouzených. Každý případ je třeba hodnotit individuálně a rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné odůvodnit vzhledem k osobě konkrétního odsouzeného, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a další relevantní aktuální informace (nález sp. zn. I. ÚS 2201/16).

23. Problém v aplikaci posuzovaného zákonného ustanovení spočívá ve značné neurčitosti pojmů užívaných zákonnou úpravou u jednotlivých podmínek a z toho vyplývající nevyjasněnosti konkrétních podmínek a kritérií pro podmíněné propuštění. Ústavní soud proto v již citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 482/18 blíže rozpracoval kritéria, která by soudy měly zkoumat při posuzování naplnění podmínek pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

24. První časová podmínka je oproti ostatním dvěma podmínkám jednoznačná a lehce zjištělná. Polepšení, tj. druhou zákonnou podmínku, může odsouzený prokázat svým chováním a plněním povinností ve výkonu trestu. Polepšení může například nasvědčovat, účastní-li se odsouzený programů určených k předcházení trestné činnosti, rozezná a reflektuje okolnosti, které v minulosti přispěly k tomu, že páchal trestnou činností, pracuje, zlepšuje své znalosti a schopnosti s cílem uplatnit se ve společnosti, získává náhled na svoji trestní minulost a upřímně lituje svého jednání, jsou mu udělovány kázeňské odměny apod. (bod 33 nálezu sp. zn. II. ÚS 482/18).

25. Podmínka prognózy řádného života je úzce svázána s podmínkou polepšení, neboť na ni navazuje. Očekávání vedení řádného života, respektive dovršení nápravy odsouzeného v budoucnu je ze své podstaty předpokladem pravděpodobnostním, není třeba stoprocentní přesvědčení soudce (bod 36 nálezu sp. zn. II. ÚS 482/18). Pojem "řádný život" je třeba chápat jako minimální rámec, tedy jako předpoklad nepáchání další trestné činnosti. Soudy při rozhodování o podmíněném propuštění primárně zkoumají, zda bude mít odsouzený po případném propuštění zajištěné zaměstnání (či jiný zdroj příjmů) a ubytování, zda udržoval kontakt s rodinou či jinými blízkými a jaká je jeho širší trestní minulost. Tyto okolnosti, vztahující se k materiálnímu a sociálnímu zázemí odsouzeného, ovlivňují možnost reintegrace odsouzeného do společnosti (bod 40 nálezu sp. zn. II. ÚS 482/18).

26. Obecně relevantním je faktor trestní minulosti odsouzeného. Jak Ústavní soud vysvětlil v nálezu ze dne 3. ledna 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16 (bod 32), trestní minulost odsouzeného obecně představuje důležité hledisko při posuzování splnění podmínek podmíněného propuštění.

27. Výše uvedené principy nutno aplikovat i na nyní posuzovaný případ. Zatímco obvodní soud shledal, že stěžovatel kromě objektivně zjištělné podmínky vykonání stanovené délky trestu naplnil i podmínku polepšení, což vyvodil z kladného vyjádření vězeňské služby o chování stěžovatele ve výkonu trestu a jeho řádném plnění všech jeho povinností a z jeho zařazení v první přístupné skupině vnitřní diferenciaci (viz rekapitulace obvodního soudu v bodě 8 usnesení či hodnocení stěžovatele ředitelem vazební věznice na č. 1. 3 přílohového spisu), a že též splnil podmínku třetí, tj. očekávání (prognózu) vedení řádného života v budoucnu, což dovodil ze skutečnosti, že je ve výkonu trestu poprvé, dostal se do prostředí věznice již v důchodovém věku, má stabilní a široké rodinné zázemí, přičemž z jeho výsledku při veřejném zasedání vyvodil, že prošel potřebnou sebereflexí stran trestné činnosti, pro niž byl odsouzen, městský soud naplnění podmínky polepšení prozatím vyloučil, respektive shledal, že stěžovatel zcela polepšen není. Vyšel přitom z předpokladu, že podmíněné propuštění z výkonu trestu je třeba považovat za "privilegium", když ani splnění všech podmínek podmíněného propuštění neznamena automatické vyhovění žádosti. Soudcovskou limitovanou úvahu tak zaměnil za úvahu zcela volnou o tom, komu lze přiznat tento mimořádný benefit, který přísluší jen těm nejlepším odsouzeným. Takové právní východisko je však zcela v rozporu s náleзовou judikaturou Ústavního soudu, na niž bylo poukázáno výše a která zdůrazňuje, že při splnění zákonných podmínek mají soudy povinnost žádostem o podmíněné propuštění vyhovět. Nelze se přitom ztotožnit ani s názorem městského soudu, že zpráva ředitele vazební věznice není nadprůměrná. Naopak z ní vyplývá veskrze pozitivní hodnocení stěžovatele ve všech oblastech vězeňského života, včetně jeho bezproblémového a slušného chování a vystupování, i závěr, že prognóza resocializace se v případě stěžovatele jeví jako příznivá. Z výpovědi stěžovatele při veřejném zasedání před obvodním soudem se pak jasně podává, že se stěžovatel cítí zodpovědný za trestný čin, za který je ve výkonu trestu a je schopen sebekritického náhledu. Byl sice jen jedenkrát kázeňsky odměněn, nutno si však uvědomit, že u stěžovatele jde o osobu pracovně nezařaditelnou s ohledem na její věk a zdravotní omezení a že ve výkonu trestu je možné získat kázeňské odměny především za výkon práce. Nelze tak klást stěžovateli k tíži, že se mu podařilo získat pouze jednu odměnu. Nutno též zohlednit, že se nachází v první přístupné skupině vnitřní diferenciaci a že mu byl stanoven minimální program zacházení, což znamená výrazný posun v jeho nápravě. Městský soud ani nepřihlédl k tomu, že se stěžovatel dostal do

výkonu trestu v pokročilém věku a zcela odhlédl od jeho dosavadního řádného života a stabilního rodinného zázemí. Lze se tak ztotožnit se závěrem obvodního soudu, který ke všem relevantním a veskrze kladným okolnostem svědčícím o polepšení stěžovatele a o prognóze vedení řádného života na rozdíl od městského soudu přihlédl.

28. Úvaha městského soudu stojí v podstatě na "pocitu", že ačkoliv stěžovatel činí vše, co je pro naplnění podmínek podmíněného propuštění vzhledem k jeho věku a zdravotnímu stavu možné, dosavadní doba výkonu uloženého trestu není dostačující. Zamítnutí žádosti o podmíněné propuštění za situace, kdy stěžovatel vyvinul úsilí, aby byl účel trestu naplněn, se spíše jeví jako výraz jisté generální prevence vůči pachatelům společensky vysoce nebezpečné trestné činnosti. Jak však již Ústavní soud připomněl výše, každý případ je třeba hodnotit individuálně a rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné odůvodnit vzhledem k osobě konkrétního odsouzeného, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody i po jeho případném podmíněném propuštění na svobodu a další relevantní informace. Shledané nenaplnění podmínky polepšení stěžovatele je však co do argumentace obecné, nedostatečně odůvodněné a formalistické. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že napadeným usnesením bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny.

29. Z důvodů výše uvedených Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a napadené rozhodnutí zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 9. ledna 2024

Daniela Zemanová v. r.
předsedkyně senátu